

Consilierea judiciară – creație „forțată” de sorginte europeană în materia ocrotirii majorului român¹

Judicial Counseling – A „Forced” Creation of European Origin in the Matter of Protecting Romanian Adults

Geanina MANCIU²

Rezumat: Studiul își propune prezentarea unui exemplu concret în care dreptul național privind ocrotirea persoanelor fizice majore cu probleme de sănătate mintală a fost influențat fundamental de reglementările europene. Este vorba despre introducerea în legislația românească a măsurii consilierii judiciare în scopul de a ne alinia standardelor de protecție a adulților vulnerabili implementate la nivelul Uniunii Europene. Pe parcursul lucrării se va analiza impactul modificărilor legislative intervenite prin adoptarea Legii nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative. De asemenea, se va realiza un examen al doctrinei și al jurisprudenței europene, respectiv, naționale, pentru a observa dacă noul sistem de ocrotire este apt să sprijine în mod autentic pe cei cu afecțiuni psihice parțiale.

Cuvinte-cheie: consiliere judiciară, măsură de ocrotire, persoană majoră, standarde europene de protecție

Abstract: The study aims to present a concrete example where national law on the protection of adult individuals with mental health issues has been fundamentally influenced by European regulations. Specifically, it concerns the introduction of judicial counseling measures into Romanian legislation to align with the European Union standards on the protection of vulnerable adults. Throughout the paper we will analyze the impact of legislative amendments introduced by Law No. 140/2022, concerning certain protection measures for individuals with intellectual and psychosocial disabilities and amendments to other legal acts. Additionally, a review of European and national doctrine and jurisprudence will be conducted to observe whether the new protection system is genuinely capable of supporting those with partial mental impairments.

Keywords: judicial counseling, protection measure, adult individual, European protection standards, vulnerability

¹ Articol prezentat la Conferința națională „*Valorile europene și impactul lor asupra dreptului contemporan*” din cadrul Facultății de Drept a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 23 mai 2025.

² Studentă doctorandă, Universitatea „Dunărea de Jos” Galați, geanina.manciu@ugal.ro.

1. Introducere

Ocotirea adultului devenit vulnerabil din cauza unei afecțiuni medicale caracterizată prin deteriorarea facultăților mintale suscită o atenție deosebită. Comunitatea europeană este în continuare preocupată să cristalizeze o strategie comună în care persoanele cu problemele de sănătate mintală să rămână integrate în societate fără a fi discriminate din pricina bolii. Pentru realizarea acestui obiectiv s-au creat instrumente, însă, reușita va fi posibilă doar dacă la nivelul fiecărui stat național se vor iniția acțiuni concrete pentru garantarea drepturilor celor cu dizabilități psihice, mai ales prin „*educație juridică*”³.

La nivel european se aduc din ce în ce mai multe argumente pentru a convinge statele membre despre nevoia imperioasă de reformare legislativă în domeniul măsurilor de ocrotire. În concret, tendința europeană⁴ este ca prin strategii naționale să dispară sistemul substitutiv în luarea deciziilor prin intermediul tutorelui și să se implementeze unul bazat pe sprijinul beneficiarului ocrotirii. Ce beneficii ar aduce noul sistem de sprijin? Principala schimbare ar fi că cel ocrotit până la ridicarea măsurii de ocrotire instituite nu ar mai fi silit să privească neputincios la cum se desfășoară viața sa, ci, se va putea implica liber și în cunoștință de cauză în luarea deciziilor referitoare la persoana și bunurilor sale.

În acord cu sistemul de gândire european și în țara noastră există autori ce au intuit că „*restrângerea capacității juridice sau chiar retragerea ei pe de-a-ntregul nu trebuie să se transforme într-o «incapacitate pe viață» a persoanelor vulnerabile din punct de vedere juridic*”⁵.

Astfel, pentru împlinirea dezideratului internațional este nevoie de schimbarea mentalității societății, prin adoptarea unei politici naționale adecvate, care să recunoască drepturile adulților cu dizabilități psihice și să reprime excluziunea socială în vederea asigurării unui nivel de trai decent, cât timp „*din nefericire, sistemul judiciar s-a dovedit extrem de reticent la aceste schimbări*”⁶.

³ C. Moldovan, *Despre echilibru în educația juridică*, Revista Romana de Drept Privat 3 din 2022, articol ce poate fi consultat la <https://sintact.ro/#/publication/151027155?keyword=Carmen%20MOLDOVAN&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 08:43.

⁴ A se vedea *Mental health, human rights and legislation: guidance and practice*. Geneva: World Health Organization and the United Nations (represented by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights); 2023. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. ISBN (WHO) 978-92-4-008073-7 (electronic version), disponibil la <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/373126/9789240080737eng.pdf?sequence=1>, site consultat la data de 15.05.2025, ora 10.30.

⁵ R.S. Lazar, *Dreptul la muncă al persoanelor majore cu dizabilități psihosociale și intelectuale din perspectiva evoluției contextului socio-juridic și al modificărilor legislative intervenite prin Legea nr. 140/2022*, Revista Romana de Dreptul Muncii 2 din 2023 disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151027926?keyword=PERSONA%20VULNERABILA&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 09:39.

⁶ N.H. Țiț, *Câteva gânduri despre o posibilă (și necesară?) reformă a procedurii civile*, Revista Romana de Jurisprudenta 4 din 2023, articol ce poate fi consultat la

În ceea ce privește țara noastră dorim să evidențiem că prin adoptarea Legii nr. 140/2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative⁷ a avut loc un progres în această direcție.

De altfel, suntem de acord cu opinia exprimată de doctrina juridică⁸ conform căreia „*noul scop al măsurilor de ocrotire a persoanei este participarea, garantarea libertății de exprimare, dezvoltarea personalității, nediscriminarea*” și nu doar protecția acestor persoane vulnerabile.

Anterior, indiferent de gradul de afectare a psihicului, persoana care prezenta deteriorări ale facultăților mintale totale sau parțiale era pusă sub interdicție, cu consecința lipșirii totale de capacitate juridică civilă de exercițiu.

Cu alte cuvinte, această măsură de ocrotire se institua și față de persoana ce suferea de o boală, ce îi afecta doar într-o mică măsură facultățile psihice. Apreciem că privarea totală de exercițiul drepturilor civile fără a se avea în vedere circumstanțele personale ale acestui adult vulnerabil nu echivala cu ocrotirea acestuia, ci, dimpotrivă, cu luarea unei măsuri de lăsare fără ajutor. De aceea, s-a criticat lipsa unei reglementări în legislația noastră a recunoașterii unei stări de capacitate civilă de exercițiu restrânsă adultului cu afecțiuni psihice parțiale.

Așadar, fiind deschiși legislației europene, s-a introdus consilierea judiciară în categoria măsurilor de ocrotire ce pot fi instituite față de adulți vulnerabili. Pe parcursul procedurii speciale se vor administra probe, pentru ca judecătorul să pronunțe în mod just soluția de luare a măsurii de ocrotire, ținând cont de mai mulți factori. Această măsură este mult mai blândă în comparație cu cea a punerii sub interdicție, actuala tutelă specială, și va fi dispusă în scopul sprijinirii celui aflat în nevoie.

Merită amintit faptul că doamna profesor Carmen Tamara Ungureanu a propus cu mult înainte de această reformă legislativă faptul că „*se impune o reconsiderare a protecției persoanei fizice în Codul civil, prin valorificarea experienței din statele ale căror coduri civile au constituit o sursă de inspirație pentru legiuitorul român*”⁹, pentru aducerea cadrului legislativ în conformitate cu standardele europene.

<https://sintact.ro/#/publication/151035888?keyword=horia%20tit&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 08:57.

⁷ Legea nr. 140 din 2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative publicată în Monitorul Oficial nr. 500 din 20 mai 2022.

⁸ A.C. Constantin-Gherghe, *Considerații privind capacitatea de exercițiu a persoanei vulnerabile*, Revista Romana de Drept Privat 1 din 2024, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151032869?keyword=PERSOANA%20VULNERABILA&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 09:16.

⁹ A se vedea C.T. Ungureanu *Desemnarea tutorelui sau a curatorului persoanei fizice în vederea luării în viitor a unei măsuri de protecție, conform Codului civil* în Revista Dreptul 6 din 2015, ce poate fi consultat la <https://sintact.ro/#/publication/151022113?keyword=carmen%20tamara%20ungureanu&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 08.03.

Sediul materiei instituției juridice recent modificate îl reprezintă articolul 164 alineatul 2 din Codul civil¹⁰ care stabilește că: „*O persoană poate beneficia de consiliere judiciară dacă deteriorarea facultăților sale mintale este parțială și este necesar să fie consiliată în mod continuu în exercitarea drepturilor și libertăților ei*”.

În prezenta lucrare ne propunem să analizăm rațiunile pentru care a fost nevoie de regândirea sistemului de ocrotire a persoanei fizice reglementat de dreptul civil român, cu accent asupra noii măsuri introduse prin Legea nr. 140/2022 - *măsura consilierii judiciare* de inspirație europeană, pentru a observa maniera în care a fost instituită în practica instanțelor judecătorești.

2. Norme europene și internaționale privind ocrotirea persoanei fizice majore

Problematica sănătății mintale a ocupat dintotdeauna un loc aparte pe agenda organizațiilor internaționale interesate de protecția drepturilor omului. Dintre acestea, învederăm faptul că Uniunea Europeană, Consiliul Europei și Organizația Națiunilor Unite s-au implicat activ prin încheierea de tratate și convenții în sprijinul celor cu dizabilități.

Scopul comun declarat constă în crearea unei lumi mai bune, a unui sistem în care cei cu probleme psihice să nu fie excluși din societate, ci, să se simtă în continuare membri ai „*familiei umane*”¹¹, în care să primeze pacea libertatea și egalitatea.

În ceea ce privește eforturile Uniunii Europene de a îmbunătăți condițiile de viață a adulților vulnerabili amintim că s-a procedat la adoptarea Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene¹², cât și a mai multor programe¹³.

Din studiul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene regăsim dispoziții orientate către protejarea drepturilor celor cu afecțiuni psihice. Cu titlul

¹⁰ Legea nr. 287/2009 privind Codul civil publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, modificată prin Legea nr. 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011, cât și republicată în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011.

¹¹ A se vedea preambulul Declarației Universale a Drepturilor Omului adoptată la data de 10 decembrie 1948 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, text disponibil la https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf, site consultat la data de 05.05.2025.

¹² Textul Cartei drepturilor fundamentale a Uniunii Europene este disponibil la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>.

¹³ Programul UE pentru sănătate des 2021-2027 – Pentru o Uniune Europeană mai sănătoasă în baza Regulamentului UE 2021/522 ce poate fi consultat la adresa https://health.ec.europa.eu/funding/eu4healthprogramme20212027visionhealthier-european-union_ro și Strategia privind drepturile persoanelor cu handicap 2021-2030 ce poate fi consultat la adresa https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/ro/qanda_21_813/QANDA_21_813_RO.pdf.

de exemplu menționăm articolul 21 relativ la nediscriminare¹⁴ și articolul 26, ce are ca denumire marginală integrarea persoanelor cu handicap¹⁵.

În egală măsură, Consiliul Europei a creat o serie de instrumente pentru garantarea drepturilor fundamentale ale tuturor persoanelor, deci implicit, și a adulților cu probleme de sănătate mintală. Dintre acestea amintim: Convenția Europeană a Drepturilor Omului¹⁶, Carta Socială Europeană¹⁷, Convenția privind drepturile omului și biomedicina¹⁸, Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau a tratamentelor inumane sau degradante¹⁹.

În cadrul art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului observăm că a fost interzisă discriminarea „în orice altă situație”²⁰, ceea ce înseamnă că enumerarea realizată expres de textul de lege nu are caracter exhaustiv. În continuare, trebuie adăugat faptul că interpretarea și punerea în aplicare a normelor convenției are loc prin hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului pronunțate în considerarea realităților sociale aflate în dinamică.

În această ordine de idei, menționăm că situația majorilor români cu probleme de sănătate mintală a fost analizată în ultimii ani de Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a soluționat, printre altele, și cauzele: Cînța contra României²¹, Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu

¹⁴ A se vedea textul art. 21 (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene „Se interzice discriminarea de orice fel, bazată pe motive precum sexul, rasa, culoarea, originea etnică sau socială, caracteristicile genetice, limba, religia sau convingerile, opiniile politice sau de orice altă natură, apartenența la o minoritate națională, averea, nașterea, un handicap, vârsta sau orientarea sexuală.”

¹⁵ A se vedea textul art. 26 „Uniunea recunoaște și respectă dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională, precum și participarea la viața comunității”.

¹⁶ Textul Convenției Europene a Drepturilor Omului este disponibil la https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron.

¹⁷ Textul Cartei Sociale Europene este disponibil la <https://rm.coe.int/168047e170>.

¹⁸ Textul Convenției privind drepturile omului și biomedicina este disponibil la <https://rm.coe.int/168007cf98>.

¹⁹ Textul Convenției europene pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau a tratamentelor inumane sau degradante este disponibil la <https://rm.coe.int/16806dbac4>.

²⁰ Redăm întregul conținut al art. 14 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, ce are ca denumire marginală «Interzicerea discriminării»: „Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nicio deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație”.

²¹ Pentru mai multe detalii, cauza poate fi consultată pe site-ul: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-201533%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-201533%22]}).

împotriva României²², N. contra României²³, N. contra României (2). Soluțiile de condamnare ale țării noastre pronunțate în aceste dosare au reprezentat un semnal de alarmă conform căruia domeniul protecției adulților vulnerabili trebuie regândit pentru a nu se asigura doar garanții iluzorii ale drepturilor și libertăților celor aflați în nevoie.

De asemenea, Carta Socială Europeană prin art. 15 ce reglementează - Dreptul persoanelor handicapate la autonomie, la integrare socială și la participare în viața comunității - recunoaște acestei categorii speciale de persoane dreptul de a participa efectiv la viața comunității din care fac parte și expune o serie de măsuri menite să favorizeze accesul.

Și Convenția privind drepturile omului și biomedicina prevede dispoziții legale care garantează drepturile adulților care suferă de afecțiuni psihice, anunțând scopul său general încă din art. 1 în următorii termeni: „*Părțile la aceasta convenție protejează demnitatea și identitatea ființei umane și garantează oricărei persoane, fără discriminare, respectul integrității sale și al celorlalte drepturi și libertăți fundamentale față de aplicațiile biologiei și medicinei*”. Astfel, prin art. 6 pct. 3, art. 7 și următoarele s-au stabilit reguli clare privind protocolul de urmat în cazul în care un adult cu probleme de sănătate mintală are nevoie de ajutor medical.

În plus, pentru protejarea inclusiv a adulților cu deteriorări ale facultăților mintale statele membre ale Consiliului Europei au semnat Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau a tratamentelor inumane sau degradante, care să prevină exercitarea acestor forme de netolerat în zilele noastre.

Un alt act juridic internațional de protecție a celor cu dizabilități psihice este Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități²⁴, pe care Uniunea Europeană a ratificat-o prin Decizia Consiliului nr. 2010/48/CE din 26 noiembrie 2009, iar România prin Legea nr. 221 din 11 noiembrie 2010²⁵. Finalitatea acestei convenții este reglementată în cadrul art. 1 și anume: „*de a promova, proteja și asigura exercitarea deplină și în condiții de egalitate a tuturor drepturilor și libertăților fundamentale ale omului de către toate persoanele cu dizabilități și de a promova respectul pentru demnitatea lor intrinsecă*”.

²² Pentru mai multe detalii, cauza poate fi consultată pe site-ul: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:%22RUM%22,%22docname%22:%22Romania%22,%22appno%22:%2247848/08%22,%22documentcollectionid%22:%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22,%22itemid%22:%22001-147826%22}}>.

²³ Pentru mai multe detalii, cauza poate fi consultată pe site-ul: <https://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/N.-%C3%AEmpotriva-Rom%C3%A2niei.pdf>.

²⁴ Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007.

²⁵ Legea nr. 221 din 11 noiembrie 2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 792 din 26 noiembrie 2010

Pe această cale, s-a urmărit determinarea statelor membre de a ieși din pasivitate și de a lua măsuri concrete de eliminare a „barierelor” din viața celor cu dizabilități, pentru a fi tratați în mod similar cu celelalte persoane, să se procedeze prin diverse campanii și programe la educarea societății în spiritul eliminării prejudecăților și a acceptării diferențelor de identitate a indivizilor. S-a mers până în punctul de a afirma prin art. 12 a faptului că „*persoanele cu dizabilități au dreptul la recunoașterea, oriunde s-ar afla, a capacității lor juridice.*”

3. Alinierea normelor de drept civil naționale la standardele europene de protecție a adultului vulnerabil

Tradiționala punere sub interdicție, o măsură de ocrotire dură, care izola bolnavul de societate, indiferent de gradul de afectare a facultăților sale psihice, a fost menținută în legislația națională chiar și după intrarea în vigoare a Codului civil 2009.

Mai mult decât atât, amintim că măsura punerii sub interdicție a rezistat și ulterior ratificării Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități prin Legea nr. 221/2010. Față de adâncile sale rădăcini, nimic nu prevestea că în acest domeniu va avea loc o revoluție legislativă, care va pune România alături de statele deschise la nevoile adulților cu afecțiuni psihice.

Nu putem omite faptul că modificările legislative în favoarea celor cu dizabilități psihosociale au apărut, totuși, într-o manieră forțată. Factorul declanșator a fost reprezentat de pronunțarea Deciziei nr. 601/2020 a Curții Constituționale a României²⁶, prin care s-a dispus că art. 164 alin. (1) C. civ.²⁷ dedicat instituției punerii sub interdicție nu corespunde standardelor constituționale și că nesocotește o serie de dispoziții legale, dintre care: art. 1 alin. (3), art. 16 alin. (1) și art. 50 din Constituția țării noastre, respectiv, art. 12 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Este adevărat că Decizia nr. 601/2020 a Curții Constituționale a României „a provocat mari tulburări în drept intern”²⁸, dar „*reforma incapacității*”²⁹ din sistemul nostru de drept a fost necesară.

Salutăm intenția legiuitorului român de a veni în sprijinul celor vulnerabili, însă, criticăm faptul că acesta a continuat să întârzie cu încă un an și jumătate

²⁶ Decizia nr. 601/2020 a Curții Constituționale a României publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 88 din 27 ianuarie 2021.

²⁷ Expunem textul art. 164 alin. (1) C.civ. în forma anterioară declarării neconstituționale: „*Persoana care nu are discernământul necesar pentru a se îngriji de interesele sale, din cauza alienației ori debilității mintale, va fi pusă sub interdicție judecătorească*”.

²⁸ A se vedea R. Rizoiu, *Când mai puțin de unu nu e neapărat zero. Capacitatea juridică a persoanei*, în Revista Română de Jurisprudență, nr. 1, 2024, p. 309.

²⁹ A se vedea F. Baias, A. Boar, F. A. Boar, *Tendențe noi în protecția adulților vulnerabili. Reforma incapacității și cerința discernământului*, în Revista de Dreptul Familiei nr. 1 din 2023 disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151029281?keyword=consilierea%20judiciara&cm=SREST>, site accesat la data de 24.04.2025, ora 09.06.

adoptarea noii reglementări - Legea nr. 140/2022, în situația în care era nevoie urgentă de modificarea legislației.

În acest interval de timp în care a rămas inactiv au apărut probleme de practică neunitară. Dacă unele instanțe de judecată au apreciat că se impune respingerea cererilor formulate, având ca obiect punerea sub interdicție, ca inadmisibile, altele, în considerarea art. 5 alin. (3) C.proc.civ., art. 20 din Constituție și ale art. 12 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități au continuat judecata, iar soluțiile de admitere au presupus punerea sub interdicție a adultului bolnav pentru o perioadă determinată de timp.

În ceea ce ne privește ne raliem opiniei autoarei³⁰ care a procedat în activitatea sa potrivit celei de-a doua poziții prezentate mai sus, cu argumentația că *„aceasta a răspuns imperativelor de ordin social și juridic privind protejarea persoanelor ce nu au capacitatea de a se îngriji de propriile interese, precum și necesității de a se asigura acestora accesul la justiție, în acord cu dispozițiile art. 6 și 8 din Convenția EDO”*.

Într-un final, după lungi așteptări, literatura de specialitate³¹ a putut expune faptul că: *„persoanele cu dizabilități mintale sunt aduse acum în atenția publică printr-un set de măsuri care să le ajute să-și manifeste autonomia și să fie sprijinite numai în limita necesară, sub monitorizarea și controlul instanței de tutelă și cu colaborarea serviciilor de asistență socială, a medicilor, a psihologilor, a familiei și în general a comunității din care fac parte”*.

Cadrul juridic lacunar a fost acoperit așadar *„printr-o intervenție legislativă de amploare în materia măsurilor de ocrotire de drept civil de care pot beneficia persoanele fizice cu dizabilități intelectuale și psihosociale”*³², adoptându-se Legea nr. 140/2022 pentru îmbunătățirea situației acestor persoane.

Recent, un autor³³ a conturat o teorie conform căreia *„prioritatea interesului persoanei vulnerabile furnizează o cheie esențială de interpretare a domeniilor acestor noi instituții”*. Ne raliem fără rezerve acestei opinii, cu argumentul că judecătorul se va folosi de acest instrument pentru a alege măsura de ocrotire aptă a răspunde nevoilor celui vulnerabil, fie consilierea judiciară, fie tutela specială.

³⁰ A se vedea M. R. Danciu, *Aplicarea măsurilor de ocrotire a majorului după pronunțarea Deciziei CCR nr. 601/2020 și până la adoptarea Legii nr. 140/2022. Vid legislativ*, în Revista Română de Jurisprudență, nr. 1, 2024, p. 106.

³¹ R. Constantinovici (coord), L. Andrei, C.C. Botu, V. Beligante, R. Constantinovici, I. A. Filote – Iovu, G. C. Frențiu, A. A. Moise, Z. Sadic, L. Tec, *Ocrotirea majorului. Reforma legislativă realizată prin Legea nr. 140/2022*, Ed. Solomon, București, 2023, pag. 24.

³² A se vedea Sztranyiczki Szilard, *Considerații cu privire la unele situații de vulnerabilitate a majorului*, în Revista de Dreptul Familiei nr. 2 din 2023 disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151029312?keyword=consilierea%20judiciara&cm=SREST>, site accesat la data de 24.04.2025, ora 09.18.

³³ C. Paziuc, *Interesul persoanei vulnerabile, vector al noului regim al ocrotirii persoanei fizice*, Revista Romana de Drept Privat 4 din 2023, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151031671?keyword=PERSOANA%20VULNERABILA&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 09:31.

Mergând mai departe, față de scopul studiului de față constatăm că s-a introdus, printre altele, cu titlu de noutate - măsura de ocrotire a consilierii judiciare -, care recunoaște unei persoane fizice majore cu facultăți mintale deteriorate în mod parțial o stare de capacitate de exercițiu restrânsă.

Din analiza art. 164 alin. (2) C.civ. ce reprezintă sediul materiei acestei instituții juridice aflăm că măsura de ocrotire a consilierii judiciare poate fi dispusă dacă sunt îndeplinite cumulativ două condiții speciale. Pe de-o parte, beneficiarul trebuie să prezinte o deteriorare parțială a capacităților psihice, iar, pe de altă parte, să existe nevoia de consiliere neîntreruptă a sa pentru a-și exercita drepturile și libertățile fundamentale la fel ca oricare ființă umană.

Introducerea măsurii consilierii judiciare pentru adulții cu probleme de sănătate mintală a determinat legiuitorul să prevadă obligația de reevaluare a măsurilor de punere sub interdicție active. Astfel, s-a decis ca aceste măsuri să fie supuse din oficiu reexaminării într-un termen de 3 ani, pentru ca judecătorul să poată analiza situația particulară a fiecărui adult cu afecțiuni mintale. Cu alte cuvinte în procedura judiciară desfășurată s-au administrat probele corespunzătoare, pentru a se institui față de beneficiarul măsurii de ocrotire după necesitate, fie, tutela specială, fie, consilierea judiciară sau ridicarea măsurii dacă a intervenit vindecarea.

Se poate spune că inserarea în legislația națională a măsurii consilierii judiciare reprezintă rezultatul eforturilor depuse pentru reclădirea sistemului de protecție a adulților români vulnerabili. S-a reușit a se crea o măsură de sprijin pentru persoanele majore bolnave, dar care vor fi ajutate doar atât cât este nevoie, fără a le priva automat de exercitarea personală a tuturor drepturilor și libertăților recunoscute de lege.

Echipa medicală chemată să colaboreze cu judecătorul îi va oferi acestuia informații esențiale legate de starea de sănătate a celui ce urmează a fi ocrotit, pentru ca magistratul să poată soluționa în mod just cauza.

În practica judecătorească recentă³⁴ în care s-a pronunțat o soluție de admitere a cererii de luare a măsurii tutelei speciale evidențiem că medicul psihiatru a înaintat la dosarul cauzei concluzii în sensul că adultul „*necesită ajutor și nu este capabil de a îndeplini activitățile cotidiene având nevoie de o supraveghere continuă*”, iar psihologul a întocmit un raport de evaluare prin care a expus că „*pacientul este încadrat în grad de handicap grav cu asistent personal, permanent și datorită afecțiunilor prezente încă de la naștere, acesta nu posedă capacitatea de a se descurca independent, necesitând îngrijire și supraveghere permanentă din partea unei persoane*”.

³⁴ A se vedea Hotărârea nr. 1914 din 22.05.2025 pronunțată de Judecătoria Satu Mare, cod RJ 9846ge272, disponibilă la <https://www.rejust.ro/juris/9846ge272>, site consultat la data de 22.05.2025, ora 20.00. În același sens amintim și Hotărârea nr. 1113/2025 din 16.05.2025 pronunțată de Judecătoria Timișoara, cod RJ ee5357de6 disponibilă la <https://www.rejust.ro/juris/ee5357de6>,

4. Dintre particularitățile litigiului civil privind instituirea consilierii judiciare

Cu siguranță „*nu există sursă mai autentică de dezbateri juridice decât practica instanțelor judecătorești*”³⁵, de aceea, vom expune în continuare câteva observații privind soluțiile ce pot fi pronunțate în materia consilierii judiciare.

Caracteristic acestei măsuri de ocrotire este faptul că beneficiarul cu afecțiuni psihice parțiale păstrează o parte din capacitatea civilă de exercițiu, mai exact, se va bucura de capacitate de exercițiu restrânsă pe parcursul procesului de însănătoșire.

Apreciem că instanța de judecată în caz de admitere a cererii de chemare în judecată prin care instituie măsura consilierii judiciare pe o durată de cel mult 3 ani urmează a dispune și faptul că tutorele va exercita atribuțiile unei persoane ce îl asistă pe minorul ce a împlinit vârsta de 14 ani la încheierea actelor de dispoziție autorizate, fără a interveni în rest asupra drepturilor și a libertăților persoanei ocrotite, care își va exercita singură drepturile și libertățile prevăzute de lege. Cu alte cuvinte, soluția de admitere are în vedere situația medicală a beneficiarului cu facultățile mintale deteriorate, care din cauza lipsei capacității psihice depline de a-și administra propriile interese are nevoie de asistare și consiliere în exercitarea drepturilor și libertăților sale civile.

Se poate considera că măsura consilierii judiciare este dispusă câtă vreme măsura asistenței la încheierea actelor juridice ar fi insuficientă, iar măsura tutelei speciale nu ar fi oportună la acel moment.

Ulterior, după expirarea duratei consilierii judiciare dispusă inițial are loc reevaluarea acestei măsuri de ocrotire pentru a se dispune o soluție în funcție de starea de sănătate și nevoile beneficiarului. Astfel, dacă cel ocrotit este perfect capabil se va ridica măsura de ocrotire. Pe de altă parte, judecătorul va dispune consilierea judiciară, dacă deteriorarea facultăților mintale a intimatului este în continuare parțială și temporară. Însă, dacă din evaluările psihologică și psihiatrică, coroborate cu ancheta socială și cu audierea intimatului rezultă că beneficiarul nu are capacitatea psihică deplină de a se autoîngriji, autoreprezenta și de a-și administra propriile interese se va institui tutela specială.

Sintetizând, în ceea ce privește pronunțarea unei soluții de instituire a consilierii judiciare pentru o durată de cel mult 3 ani, instanța de judecată va avea în vedere evaluările efectuate de specialiști ce stabilesc că există o deteriorare parțială și temporară a capacității psihice a respectivei persoane coroborat cu ancheta socială și audierea nemijlocită a intimatului. Judecătorul se va raporta la diagnosticul bolnavului și la nevoile sale, văzând consilierea judiciară drept o măsură de protecție adecvată, chiar și când există șanse minime de îmbunătățire a stării de sănătate.

³⁵ C. M. Solomon, S. I. Vidu, Editorial, *Provocări actuale legate de problematica prejudiciului*, Revista Romana de Jurisprudenta 4 din 2024, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151034808?keyword=camelia%20%20solomon&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 08:17.

În altă ordine de idei, judecătorul va respinge ca neîntemeiată cererea de instituire a consilierii judiciare, dacă intimatul nu are facultățile mintale deteriorate și dacă reclamantul a urmărit un scop personal în promovarea litigiului, spre exemplu, de a împiedica vânzarea unui imobil. Într-o asemenea situație instanța nu va institui consilierea judiciară în privința intimatului, întrucât, ar constitui o ingerință nejustificată în libera exercitare a drepturilor și obligațiilor sale civile.

Din punctul nostru de vedere, odată cu pronunțarea unei asemenea soluții instanța ar putea chiar și înlătura concluziile evaluărilor medicale, psihologice sau psihiatrice efectuate, care ar cuprinde o propunere de a se institui consilierea judiciară. În sprijinul acestei alegații s-ar putea aduce argumentul conform căruia judecătorul este ținut doar de elementele de fapt, nu și de cele de drept expuse de specialist, iar, pe de altă parte, dacă ar exista o lipsă de concordanță între actele medicale, psihologice și psihiatrice.

De altfel, apreciem că se impune pronunțarea tot a unei soluții de respingere ca neîntemeiată a cererii de luare a măsurii consilierii judiciare ori de câte ori față de probele administrate în cauză se va constata că intimatul suferă de o disfuncție cognitivă ușoară, că poate lua decizii financiare obișnuite, că își poate administra singur bunurile, având capacitatea de a lua decizii în propriul beneficiu.

5. Concluzii

Fără putință de tăgadă, domeniul protecției juridice a adulților cu probleme de sănătate mintală trebuia „*corelat cu cadrul valoric specific spațiului european*”³⁶, urmând ca pe viitor, instanța de judecată să dispună instituirea unei măsuri adaptate la situația reală a bolnavului.

Chiar dacă, România nu a abandonat în totalitate sistemul substitutiv de luare a deciziilor referitoare la persoana și bunurile celui ocrotit prin tutorele său, fiind în continuare posibilă instituirea unei măsuri de ocrotire intruzive în viața bolnavului - tutela specială, trebuie să admitem faptul că prin introducerea consilierii judiciare s-a depășit un prim prag rigid.

Consilierea judiciară se aproprie de ceea ce a gândit legislatorul european în domeniul măsurilor de ocrotire, conceperea unui cadru în care cei vulnerabili să aibă posibilitatea de a face propriile alegeri și să aibă șansa de a decide viitorul, chiar dacă au intervenit diverse probleme de sănătate mintală.

Așadar, apreciez că noul sistem de ocrotire este apt să sprijine în mod autentic pe cei cu afecțiuni psihice parțiale.

³⁶ D. Iluca, I. M. Costea, *Regimul de condiționalitate pentru protejarea bugetului Uniunii Europene: între dialog și monolog instituțional*, în Revista Dreptul nr. 6 din 2023, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151028136?keyword=Ioana%20Maria%20COSTEA&cm=SR> EST, site ccesat la data de 23.10.2025, ora 8.30.

Referințe

- Legea nr. 140 din 2022 privind unele măsuri de ocrotire pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și psihosociale și modificarea și completarea unor acte normative publicată în Monitorul Oficial nr. 500 din 20 mai 2022
- Legea nr. 287/2009 privind Codul civil publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 511 din 24 iulie 2009, modificată prin Legea nr. 71/2011 și rectificată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 427 din 17 iunie 2011 și în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 489 din 8 iulie 2011, cât și republicată în temeiul art. 218 din Legea nr. 71/2011 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 287/2009 privind Codul civil, și publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 409 din 10 iunie 2011
- Declarația Universală a Drepturilor Omului adoptată la data de 10 decembrie 1948 de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite, text disponibil la [https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/um.pdf](https://www.ohchr.org/sites/default/files/UDHR/Documents/UDHR_Translations/rum.pdf)
- Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene disponibilă la <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012P/TXT>
- Convenția Europeană a Drepturilor Omului disponibilă la https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_ron
- Carta Socială Europeană disponibilă la <https://rm.coe.int/168047e170>
- Convenția privind drepturile omului și biomedicina disponibilă la <https://rm.coe.int/168007cf98>
- Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007
- Legea nr. 221 din 11 noiembrie 2010 pentru ratificarea Convenției privind drepturile persoanelor cu dizabilități, adoptată la New York de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 13 decembrie 2006, deschisă spre semnare la 30 martie 2007 și semnată de România la 26 septembrie 2007, publicată în Monitorul Oficial nr. 792 din 26 noiembrie 2010
- Convenția europeană pentru prevenirea torturii și a pedepselor sau a tratamentelor inumane sau degradante disponibilă la <https://rm.coe.int/16806dbac4>
- Cauza Cînța contra României poate fi consultată pe site-ul: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:\[%22001-201533%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22itemid%22:[%22001-201533%22]})
- Cauza Centrul de Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu împotriva României poate fi consultată pe site-ul: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:\[%22RUM%22\],%22docname%22:\[%22Romania%22\],%22appno%22:\[%2247848/08%22\],%22documentcollectionid%22:\[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22\],%22itemid%22:\[%22001-147826%22\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{%22languageisocode%22:[%22RUM%22],%22docname%22:[%22Romania%22],%22appno%22:[%2247848/08%22],%22documentcollectionid%22:[%22GRANDCHAMBER%22,%22CHAMBER%22],%22itemid%22:[%22001-147826%22]})
- Cauza N. contra României poate fi consultată pe site-ul: <https://ier.gov.ro/wp-content/uploads/cedo/N.-%C3%AEmpotriva-Rom%C3%A2niei.pdf>
- Decizia nr. 601/2020 a Curții Constituționale a României publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 88 din 27 ianuarie 2021
- Hotărârea nr. 1914/2025 din 22.05.2025 pronunțată de Judecătoria Satu Mare, cod RJ 9846ge272, disponibilă la <https://www.rejust.ro/juris/9846ge272>
- Hotărârea nr. 1113/2025 din 16.05.2025 pronunțată de Judecătoria Timișoara, cod RJ ee5357de6 disponibilă la <https://www.rejust.ro/juris/ee5357de6>
- Mental health, human rights and legislation: guidance and practice. Geneva: World Health Organization and the United Nations (represented by the Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights); 2023. Licence: CC BY-NC-SA 3.0 IGO. ISBN (WHO) 978-92-4-008073-7 (electronic version), disponibil la

<https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/373126/9789240080737eng.pdf?sequence=1>

- Baias F., Boar A., Boar F. A., *Tendențe noi în protecția adulților vulnerabili. Reforma incapacității și cerința discernământului*, în Revista de Dreptul Familiei nr. 1 din 2023, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151029281?keyword=consilierea%20judiciara&cm=SREST>
- Constantinovici R. (coord.), Andrei L., Botu C.C., Beligante V., Constantinovici R., Filote – Iovu I.A., Frențiu G.C., Moise A.A., Sadic Z., Tec L., *Ocotirea majorului. Reforma legislativă realizată prin Legea nr. 140/2022*, Ed. Solomon, București, 2023
- Constantin-Gherghe A.C., *Considerații privind capacitatea de exercițiu a persoanei vulnerabile*, Revista Romana de Drept Privat 1 din 2024, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151032869?keyword=PERSOANA%20VULNERABILA&cm=SREST>
- Danciu M.R., *Aplicarea măsurilor de ocrotire a majorului după pronunțarea Deciziei CCR nr. 601/2020 și până la adoptarea Legii nr. 140/2022. Vid legislativ*, în Revista Română de Jurisprudență, nr. 1, 2024
- Iluca D., Costea I.M., *Regimul de condiționalitate pentru protejarea bugetului Uniunii Europene: între dialog și monolog instituțional*, în Revista Dreptul nr. 6 din 2023, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151028136?keyword=Ioana%20Maria%20COSTEA&cm=SREST>
- Lazar R.S., *Dreptul la muncă al persoanelor majore cu dizabilități psihosociale și intelectuale din perspectiva evoluției contextului socio-juridic și al modificărilor legislative intervenite prin Legea nr. 140/2022*, Revista Romana de Dreptul Muncii 2 din 2023 disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151027926?keyword=PERSOANA%20VULNERABILA&cm=SREST>, site accesat la data de 23.10.2025, ora 09:39.
- Moldovan C., *Despre echilibru în educația juridică*, Revista Romana de Drept Privat 3 din 2022, articol ce poate fi consultat la <https://sintact.ro/#/publication/151027155?keyword=Carmen%20MOLDOVAN&cm=SREST>
- Paziuc C., *Interesul persoanei vulnerabile, vector al noului regim al ocrotirii persoanei fizice*, Revista Romana de Drept Privat 4 din 2023, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151031671?keyword=PERSOANA%20VULNERABILA&cm=SREST>,
- Rizoiu R., *Când mai puțin de unu nu e neapărat zero. Capacitatea juridică a persoanei*, în Revista Română de Jurisprudență, nr. 1, 2024
- Sztranyiczki Szilard, *Considerații cu privire la unele situații de vulnerabilitate a majorului*, în Revista de Dreptul Familiei nr. 2 din 2023, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151029312?keyword=consilierea%20judiciara&cm=SREST>
- Solomon C.M., Vidu S.I., Editorial, *Provocări actuale legate de problematica prejudiciului*, Revista Romana de Jurisprudenta 4 din 2024, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151034808?keyword=camelia%20%20solomon&cm=SREST>
- Țiț N.H., *Câteva gânduri despre o posibilă (și necesară?) reformă a procedurii civile*, Revista Romana de Jurisprudenta 4 din 2023, articol ce poate fi consultat la <https://sintact.ro/#/publication/151035888?keyword=horia%20tit&cm=SREST>
- Ungureanu C.T., *Desemnarea tutorelui sau a curatorului persoanei fizice în vederea luării în viitor a unei măsuri de protecție, conform Codului civil* în Revista Dreptul 6 din 2015, articol disponibil la <https://sintact.ro/#/publication/151022113?keyword=carmen%20tamara%20ungureanu&cm=SREST>

